פו: אלו הן הנחנקין פרק עשירי סנהדרין

עין משפט נר מצוה

לד א ב ג ד ה ו ז ח ט מיי׳ פכ״ח מהל׳ עבודת הלבה ט:
לה י מיי׳ פ״ח מהל׳ סנהדרין הלכה ג:
לו כ מיי׳ פ״ב מהלכות ממרים הלכה ח:
לז ל מיי׳ שם הלי׳ ה:

מסורת הש״ס

גניבה אתחלתא דמכירה היא. וא״ת אמאי מקטלי הא מצו למימר לפוסלו לעבודת גאנו וכ״ת דכעו התרלה וכיון דאמרי שהתרו בו למיתה אלמא למיקטליה קא אתו אם כן לחזקיה נמי לקטלו אע״ג דאתו נמי להלקותו כדאשכחן בפ״ב דכ״ק (דף כד. ופס) דעידי נגיחה דאשורה ושניה אע״ג דאתו לחיובי חלי נזק כיון דאתו נמי לייעודי משלמי חלי נזק של העדאה עם הכת השניית כשהוזמו השלש כתות וי״ל דקסבר חזקיה דגניבה לחודה קיימא כמו עידי קדושין ועידי ביאה ואע״ג דמירי בתרו ביה מדמקטלי לרבי יוחנן מ״מ לא שייך בהו חיוב מיתה ואפשר דלחזקיה לא בעי התרלה ולר׳ יוחנן בעי אי נמי הש״ס לא חש בטעמא דלפוסלו לעבודת גאנו מדאיצטריך לעיל למימר להלקותו ושמא איצטריך היכא דמפסיל מעיקרא וקאי:

עבדי מברתי. וא״ת אי לאו למקטליה קא אתו אם יבאו עדים שאינו עבדו אם כן למאי קא אתו וי״ל דאתו לקיים המקח וא״ת אי דלא אתרו ביה למה לן טעמא דעבדי מכרתי אלא ודאי אתרו ביה אם כן למקטליה קאתי וי״ל דאתרו ביה אתריני ואינהו לא ידעי וכי האי גוונא הוה מצי לשנויי ברש פרק היו בודקין (לעיל דף מא.) גבי נערה המאורסה:

אמר רב יוסף בו׳. סלקא דעתך דרב יוסף כדאתו עידי גניבה וה״פ ממון שהוא יכול לומר עבדי מכרתי אם לא היו באים עידי גניבה אם כן אין בעדותם ממש ואני דבר הוא ואחיי פריך ליה הא מתוך קאמר דמשמע הלשון דאפילו השתא נמי נתר דאתו עידי גניבה מצי למימר הכי: **קמ״ל** רמיזה לאו כלום הוא. בפ״ב דכ״ק (דף כד: ופס) גבי לייעודי תורא ולייעודי גברא דמסקינן התם אלא דקא מרמזי דמחוי לא דמי לרמיזה דהכא דהתם מיירי ברמיזה חשובה שבכל השלשה ימים באו אלו עם אלו וקא מרמזי אבל הכא ברמיזה גרועה מיירי דלאו מילתא היא אי נמי דיני נפשות שאני: במופלא

דתימא רמיזא מילתא היא קמ״ל [מ]רמיזא לאו כלום הוא: **מתני׳** זקן ממרא על פי ב״ד שנאמר [י]כי יפלא ממך דבר למשפט [יא]שלשה בתי דינין היו שם אחד יושב על פתח הר הבית ואחד יושב על פתח העזרה ואחד יושב בלשכת הגזית [יב]באין לזה שעל פתח הר הבית ואומר כך דרשתי וכך דרשו חבירי כך למדתי וכך למדו חבירי אם שמעו [יג]אמר להם ואם לאו באין להן לאותן שעל פתח עזרה ואומר כך דרשתי וכך דרשו חבירי כך למדתי וכך למדו חבירי אם שמעו אמר להם ואם לאו אלו ואלו באין לב״ד הגדול שבלשכת הגזית שממנו יוצא תורה לכל ישראל שנאמר [יד]מן המקום ההוא אשר יבחר ה׳ [טו]חזר לעירו שנה ולמד [טז]בדרך שהיה למד פטור ואם הורה לעשות חייב שנאמר [יז]והאיש אשר יעשה בזדון אינו חייב עד שיורה לעשות [יח]תלמיד שהורה לעשות פטור נמצא חומרו קולו: **גמ׳** תנו רבנן כי יפלא ממך דבר במופלא

מאחר שהעידו עידי מכירה בגאו עידי גניבה ונגמר הדין ע״פ שניהם: **ואכתי מאי למימרא.** כשהעידו הראשונים לא היה הדין ראוי ליגמר על פיהם ויכולין לומר לא היינו יודעין שיבואו עידי גניבה עלינו: **דקא מרמזי רמוזי.** הני להני: **מתני׳ ג׳ בתי דינין היו שם.** בירושלים דמשמעי בה קרא (דברים יז) וקמת ועלית: **אחד יושב על פתח הר הבית.** הוא שער המזרחי שלפנים מן החיל לפני עזרת נשים: **ואחד יושב.** למעלה הימנו כשעברו עזרת נשים ובאין לפני עזרת ישראל: **ואחד בלשכת הגזית.** שהיא בנויה בתוך העזרה חציה בקודש וחציה בחול כדאמרינן בסדר יומא (דף כה.): **באין לזה שעל פתח הר הבית.** זקן זה שהורה בעירו ונתלה ב״ד שבעירו עליו והזקיקו הכתוב לעלות לירושלים ולשאול ובאין הוא ובית דין שבעירו לב״ד זה שעל פתח הר הבית שהרי בו פוגעין תחילה: **תלמיד שהורה לעשות.** תלמיד שלא הגיע להוראה ונתלה על ב״ד שבעירו ובאו לב״ד הגדול ושאלו וחזר לעירו והורה כבתחילה פטור שאין לסמוך על הוראתו והתורה לא חייבה אלא מופלא ומומחה לב״ד כדאמרי׳ בגמ׳ (פז.): **גמלא חומרו קולו.** חומר שהחמירו עליו שאינו ראוי להוראה עד שיהא בן תרבעים שנה[יט] נעשה לו קל לפוטרו מן המיתה:

גמ׳

להלקותו באנו והני אחריני כולי דבר קא עבדי ליה מתקיף לה רב פפא אי הכי עידי מכירה נמי [כא] ליקטליה מתוך שיכולין עידי גניבה לומר להלקותו באנו וכי תימא דקסבר חזקיה דלא לקי והא איתמר עידי גניבה בנפש שהוזמו חזקיה ורבי יוחנן חד אמר לוקין וחד אמר אין לוקין ואמרינן תסתיים דרחזקיה דאמר לוקין מדאמר חזקיה אין נהרגין דאי ר׳ יוחנן כיון דאמר נהרגין הוה ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב״ד וכל [כב]לאו שניתן לאזהרת מיתת ב״ד אין לוקין עליו איהו לא לקי אינהו היכי לקו אלא אמר רב פפא [כג]בעידי מכירה דכולי עלמא לא פליגי דנהרגין כי פליגי בעידי גניבה חזקיה אמר אין נהרגין גניבה לחודה קיימא ומכירה לחודה קיימא ר׳ יוחנן אמר [כד]נהרגין גניבה אתחלתא דמכירה היא [כה]ומודה רבי יוחנן בעדים הראשונים של בן סורר ומורה שהוזמו שאין נהרגין מתוך שיכולין לומר להלקותו באנו אמר אביי הכל מודים בבן סורר ומורה והכל מודים בבן סורר ומורה ומחלוקת בבן סורר ומורה הכל מודים בבן סורר ומורה בעדים הראשונים שאין נהרגין מתוך שיכולין לומר להלקותו באנו והכל מודים בבן סורר ומורה בעדים אחרונים [כו]שנהרגים מתוך שעדים הראשונים יכולין לומר להלקותו באנו והני כוליה דבר קא עבדי ליה ומחלוקת בבן סורר ומורה [כז]שנים אומרים בפנינו גנב ושנים אומרים בפנינו אכל אמר רב אסי עידי מכירה בנפש שהוזמו [כח]אין נהרגין מתוך שיכול לומר עבדי מכרתי אמר רב יוסף כמאן אזלא הא שמעתא דרב אסי כר״ע דאמר דבר ולא חצי דבר א״ל אביי דאי כרבנן נהרגין הא מתוך קאמר אלא אפילו תימא רבנן [כט]ובדלא אתו עידי גניבה אי הכי מאי למימרא לא צריכא דאע״ג [ל]דאתו לבסוף ואכתי מאי למימרא לא צריכא [לא]דקא מרמזי רמוזי מהו [לב]רמיזא לאו כלום הוא: **מתני׳** זקן ממרא [לג]כי יפלא ממך דבר למשפט [לד]שלשה בתי דינין היו שם אחד יושב על פתח הר הבית ואחד יושב על פתח העזרה ואחד יושב בלשכת הגזית [לה]באין לזה שעל פתח הר הבית ואומר כך דרשתי וכך דרשו חבירי כך למדתי וכך למדו חבירי אם שמעו [לו]אמר להם ואם לאו באין להן לאותן שעל פתח עזרה ואומר כך דרשתי וכך דרשו חבירי כך למדתי וכך למדו חבירי אם שמעו אמר להם ואם לאו אלו ואלו באין לב״ד הגדול שבלשכת הגזית שממנו יצא תורה לכל ישראל שנאמר [לז]מן המקום ההוא אשר יבחר ה׳ [לח]חזר לעירו שנה ולמד [לט]בדרך שהיה למד פטור ואם הורה לעשות חייב שנאמר [מ]והאיש אשר יעשה בזדון אינו חייב עד שיורה לעשות [מא]תלמיד שהורה לעשות פטור נמצא חומרו קולו: **גמ׳** תנו רבנן כי יפלא ממך דבר

להלקותו באנו. ולא העדנו להמיתו שלא ידענו שסופו למזור ולקלקל: **להלקותו באנו.** על הגניבה ולא ידענו שימכרנו: **דלא לקי.** לגניבה למודה משום דהוה ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב״ד שאם ימכרנו יהרג: **עידי גניבה בנפש.** שהעידוהו שגנב נפש: **מדאמר חזקיה אין נהרגין.** אם הוזמו לאחר שבאו עידי מכירה משום הכי לוקין שהרי אין סופן למות על עדות זו ולא הוי לגבייהו לאו שניתן לאזהרת מיתת ב״ד: **דאי ר׳ יוחנן כיון דאמר נהרגין.** אם באו עידי מכירה אחרי כן קודם הזמה ונגמר דינו ע״פ שתי הכתות והוזמו היכי לקו אם הוזמו קודם שבאו עידי מכירה הא הוה ליה לאו דלא תענה[ו] לגבייהו בשעה שהעידו לאו שניתן לאזהרה שלא להעיד כן שאם יעידו ולא יזמו עד שיבאו עידי מכירה ויגמר דינו ויזומו ימותו: **וכל לאו שניתן לאזהרת ב״ד אין לוקין עליו.** ואפילו יפטרו מן המיתה שהרי לא לאזהרת מלקות ניתן: **איהו היכי לקו.** הא לאו כאסר זמם[ז] הוא ואי משום לא תענה (שמות כ) לאו שאין בו מעשה הוא: **בעידי מכירה כולי עלמא לא פליגי דנהרגין.** אם נגמר דינו על פי שתי הכתות: **לחודה קיימא.** ועידי גניבה אינן באין להוציא אלא להלקותו אבל עידי מכירה שבאין עמהן ואומרין שהתרו בו למיתה מוציאין אותו ממלקות ומתיישבין אותו מיתה והוא לה מכירה דבר אלם: **אתחלתא דמכירה.** דקסבר ר׳ יוחנן לא לקי עלה דלאו שניתן לאזהרת מיתת ב״ד ואינן באין אלא להורגו ואע״ג דשמיהן גרוכות זו לזו והוה ליה כל חדא וחדא חלי דבר מיקטל כרבנן: **ומודה ר׳ יוחנן בעדים הראשונים של בן סורר ומורה שהוזמו דאין נהרגין.** דאינהו ודאי למלקות אתו כדכתיב ויסרו אותו (דברים כא): **הכל מודים בו׳.** כלומר יש עדים בבן סורר ומורה שהכל מודים באחת כתותיו לפעוד ויש כת שהכל מודים בו לחיוב ויש כת בבן סורר ומורה שנחלקו חזקיה ורבי יוחנן לפי מה ששמענו במחלוקתן: **שנים אומרים בפנינו גנב.** משל אבי מעות לקנות בשר ויין בפעם שניה אחר שלקה: **ושנים אומרים בפנינו אכל.** הבשר ברשות אחרים דאינו חייב עד שיגנוב משל אביו ויאכל ברשות אחרים[ח] הגך שתי כתות גרוכות זו לזו ואין הראשונים יכולין לומר להלקותו באנו והוה ליה חלי דבר לחזקיה דסבר לה כר״ע דאמר אין נהרגין ולר׳ יוחנן דאמר נהרגין ברבנן: **עידי מכירה בנפש.** ולא באו עידי גניבה על כך לפנינו: **הא מסוף קאמר.** אפי׳ חלי דבר אין כאן שהרי היה לו להגיל נפשו מב״ד בטענה זו: **ובדלא אתו עידי גניבה.** קאמר רב אסי וכדפרישית שהיה יכול לומר עבדי מכרתי: **לבסוף.**

מסורת אור השלם

1. כי יִפָּלֵא מִמְּךָ דָבָר לַמִּשְׁפָּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לְנֶגַע דִּבְרֵי רִיבֹת בִּשְׁעָרֶיךָ וְקַמְתָּ וָעָלִיתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: דברים יז ח
2. וְעָשִׂיתָ עַל פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יַגִּידוּ לְךָ מִן הַמָּקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ וְשָׁמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יוֹרוּךָ: דברים יז י
3. וְהָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְזָדוֹן לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ אֶל הַכֹּהֵן הָעֹמֵד לְשָׁרֵת שָׁם אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אוֹ אֶל הַשֹּׁפֵט וּמֵת הָאִישׁ הַהוּא וּבִעַרְתָּ הָרָע מִיִּשְׂרָאֵל: דברים יז יב

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ עדי מכירה נמי ליקטלו:

מוסף רש״י

לאו שניתן לאזהרת מיתת ב״ד. לאזהרת דבר שחייבין עליו מיתת ב״ד (מכות יג.) אלא יעשה בן, שמתחייב עליו מיתת ב״ד (שבועות יז. ב״ק עד:). אין לוקין עליו. למיתת ב״ד הוא עונשו של לאו (ב״ק עד:) אלא ניתן לאו זה לאזהרת עונש מלקות כשאר לאוין, שהרי הולך להוכיחו, שאם לא כן לא יוכל לחייבו מיתה (מכות יג.) אפילו לא התרו בו למיתה. והתרו בו למלקות. דהשתא לא מיקטיל, אפילו הכי לא לקי, דלאזהרת מיתה ניתן ולא למלקות (שבועות יז.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com